

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2008-4-123 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 08-58/933-377
Karar Tarihi : 16.10.2008

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Tuncay SONGÖR, M. Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN,
Mehmet Akif ERSİN, İsmail Hakkı KARAKELLE

B. RAPORTÖRLER : Orçun SENYÜCEL, Evren SESLİ, Selvi KOCABAY,
Canan KARAMANOĞLU

20 **C. ŞİKAYET EDEN** : - Düzkoç Turizm İthalat ve İhracat A.Ş.
Kara Mustafa Paşa Sk. No:71 Karaköy/İstanbul
- Falcon Gümrüksüz Mağaza İşletmeciliği ve Ticaret A.Ş.
Acıbadem Gömeç Sk. No:32/2 Kadıköy/İstanbul
Temsilcileri: Av. Dr. Yahya K. ZABUNOĞLU,
Av. Metin KAYAÇAĞLAYAN
Ziya Ül-Rahman Cd. No:23/4 Çankaya/Ankara

D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA

YAPILAN : Çanakkale Liman İşletmesi Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Cumhuriyet Mh. Sahil Yolu Kepez/Çanakkale

30 **E. DOSYA KONUSU** : Çanakkale Kepez Limanı'nı işletmekte olan Çanakkale Liman İşletmesi Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Çanakkale Liman İşletmesi)'nin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. ve 6. maddelerini ihlal ettiği iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Şikayet dilekçesinde;

40 - Düzkoç Turizm İthalat ve İhracat A.Ş. (Düzkoç), Falcon Gümrüksüz Mağaza İşletmeciliği ve Ticaret A.Ş. (Falcon), ABC Dış Ticaret A.Ş. (ABC) ve Aksoy İnşaat Turizm Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Aksoy) firmalarının Çanakkale Boğazı'ndan geçiş yapan gemilere gümrüksüz içki ve sigara gibi malların satışından oluşan shipstore hizmeti verdiği,
- Türk Boğazları Deniz Trafik Düzeni Tüzüğü'nün 48. maddesine atıfla shipstore hizmetinin, Çanakkale Boğazı'nda yasal zorunluluk gereği Kanlıdere ve Karanfil fenerlerini birleştiren hattın güneyinde verilebileceği,
- Kepez Limanı'nın bu noktaya diğer liman ve iskelelere göre daha yakın mesafede olması, Aksoy'un liman sahası içinde deposunun bulunması, diğer üç teşebbüsün depolarının limana yakınlığı ve emniyet ile gümrük muhafaza memurlarının limanda 24 saat görev yapıyor olmaları dolayısıyla limanın günün her saatinde shipstore hizmeti vermeye uygun olması gibi çeşitli hukuki ve fiili

08-58/933-377

50 nedenlerle Çanakkale Boğazi'ndeki shipstore hizmetleri açısından Kepez Limanı'nın işletme hakkını elinde bulunduran Çanakkale Liman İşletmesi'nin hakim durumda olduğu,

- 2008 yılı itibarıyla Çanakkale Liman İşletmesi'nin, Liman içinde bulunan deposunu kiralayan Aksoy dışındaki diğer üç teşebbüsün liman hizmetlerinden yararlanmasına izin vermediği, bu eylemin ise 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesinin ihlali olduğu,

60 - Çanakkale Liman İşletmesi'nin söz konusu eylemden önce, Aksoy'un faaliyete başlamasıyla birlikte; Düzkoç, Falcon ve ABC için Liman'dan yararlanma hizmet bedellerini 100 ABD Doları'ndan (1.5.2004-30.11.2005) önce 800 ABD Doları'na (1.12.2005-31.12.2006), daha sonra ise 1.250 ABD Doları'na (1.1.2007'den itibaren) çıkararak aşırı fiyat uyguladığı ve bu durumun da 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi uyarınca ihlal teşkil ettiği iddia edilmiştir.

Dilekçede, ayrıca, Çanakkale Liman İşletmesi'nin bu uygulamalarından doğrudan avantaj sağlayan tarafın Aksoy olması dolayısıyla, Aksoy ile Çanakkale Liman İşletmesi arasında rekabeti kısıtlayan ve 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal eden bir anlaşmanın olabileceği de ifade edilmiştir. Bunların yanı sıra, Kepez Limanı'nın shipstore hizmetlerinin verilebilmesi için zorunlu unsur niteliği taşıdığı vurgulanmış ve Çanakkale Liman İşletmesi'nin yukarıda belirtilen uygulamalarına yönelik nihai karar verilinceye kadar piyasadaki rekabetçi yapının korunması amacıyla ihtiyati tedbir kararının alınması talebinde bulunulmuştur.

70 **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 3.6.2008 tarih ve 3454 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 25.7.2008 tarih ve 2008-4-123/İİ-08-ES sayılı İlk İnceleme Raporu, 31.7.2008 tarih ve 08-49 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 08-49/698-M sayı ile karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca düzenlenen 8.10.2008 tarih ve 2008-4-123/ÖA-08-OS sayılı Önaraştırma Raporu 10.10.2008 tarih, REK.0.08.00.00-110/296 sayılı Başkanlık Önergesi ile 08-58 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

80 **H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili Rapor'da, Çanakkale Liman İşletmesi'nin shipstore hizmetlerine yönelik liman hizmetleri pazarında 4054 sayılı Kanun'un 4. ve/veya 6. maddesini ihlal ettiğine ilişkin herhangi bir tespitin bulunmadığı ve bu nedenle adı geçen teşebbüs hakkında soruşturma açılmasına gerek olmadığı görüşüne yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

90 I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Rekabet ihlali olduğu iddia edilen alan, uluslararası limanlara seyahat etmekte olan gemilere verilen gümrüksüz mal satışı olarak tanımlanan shipstore hizmetini

veren teşebbüslerin aldığı liman hizmetlerine ilişkin olduğundan, dosya kapsamı bilgiler ve pazarın koşulları göz önüne alınarak, ilgili ürün pazarı “shipstore hizmetlerine yönelik liman hizmetleri pazarı” olarak belirlenmiştir.

I.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

100 Türkiye’de shipstore hizmetleri Çanakkale Boğazı ve İstanbul Boğazı’nda verilmektedir. Ancak, boğazlardan transit geçiş yapan gemilerin her iki boğazdan da shipstore hizmetleri almaları Başbakanlık Gümrük Müsteşarlığı Gümrükler Genel Müdürlüğü’nün 22.4.2008 tarihli Genelge’si nedeniyle yasal olarak mümkün değildir. Genelge’de yer alan hükümlere göre, boğazlardan transit geçen gemiler İstanbul Boğazı ve Çanakkale Boğazı’ndan sadece birinde shipstore hizmeti alabilecektir. Bu çerçevede dosya kapsamında ilgili coğrafi pazar “Çanakkale Boğazı” olarak tespit edilmiştir.

I.2. Yapılan Tespitler ve Deliller

110 I.2.1. Çanakkale Liman İşletmesi Sanayi ve Ticaret A.Ş. Yetkilisi ile Yapılan Görüşme

Raportörlerin görüştüğü şirket yetkilisi, konuya ilişkin olarak aşağıdaki bilgileri vermiştir:

- Shipstore hizmeti veren şirketler boğazdan geçiş yapan gemilerle yapılan yazışmalar neticesinde talep gelmesi durumunda gemilere içki, sigara vb. ürünleri tekneler aracılığıyla götürerek satış yapmaktadır. Shipstore hizmetleri Türkiye’de Kepez Limanı dışında Zeytinburnu Limanı (Zeyport)’nda verilmektedir.

120 - Kepez Limanı’nda bugüne kadar Aksoy, Düzkoç, Falcon ve ABC firmaları shipstore hizmeti vermiştir. Aksoy shipstore hizmetlerinin yanı sıra Liman’da freeshop hizmeti de vermekteydi. Ancak ro-ro ve kruvaziyer gemilerine yönelik hizmetlerde bazı aksamalar olması nedeniyle, 2008 yılı itibarıyla Aksoy freeshop işletmeciliğine ara vermiş bulunmaktadır. Söz konusu dört firmadan sadece Aksoy’un Liman sahası içerisinde depo kiraladığını, diğer üç firmadan ABC liman sahası yakınında bir depoyu kiracı olarak kullanmakta, Falcon ve Düzkoç ise Liman dışında yer alan mülkiyetlerindeki depoları kullanmaktadır. Liman dışında deposu bulunan firmalar gemi yanaştığında limana girip satış yapabilmektedir.

- Shipstore hizmetlerinden elde edilen kira bedelleri Çanakkale Liman İşletmesi’nin gelirleri içerisinde çok önemli bir yere sahip olmamakla beraber, sabit bir gelir kaynağı olması nedeniyle göz ardı edilemez.

130 Yetkili, Çanakkale Liman İşletmesi ile Düzkoç, Falcon ve ABC arasında shipstore hizmetlerine ilişkin yaşanan anlaşmazlığa ilişkin olarak ise, kendilerinin Liman alanından sorumlu olmaları nedeniyle güvenliği daha iyi sağlayabilmek ve kontrolü tek bir noktada toplamak suretiyle etkinliği arttırmak için Liman sahası dışında deposu bulunan shipstore şirketlerinin faaliyetlerini liman alanındaki antrepolardan gerçekleştirmelerini tercih ettiklerini; Düzkoç ve Falcon’un faaliyet gösterdikleri dönemde depolarının liman dışında olması nedeniyle gün içerisinde limana çok fazla giriş ve çıkış yaptıklarını; bu durumun girişlerde mal kaçakçılığına yönelik denetimi zorlaştırdığını; esasen Liman’a girişlerde denetim yapma yetkisinin gümrük muhafaza memurlarına ait olmasına rağmen personel eksikliği

140 nedeniyle, işletme tarafından da denetim yapıldığını; bu durum daha fazla personel istihdam edilmesini gerektirdiğinden İşletme'nin ekstra maliyete katlanmak zorunda kaldığını; öte yandan herhangi bir kaçakçılık veya başka bir olay olduğunda Gümrük Muhafaza ile birlikte Liman İşletmesi'nin de sorumlu tutulması ihtimalinin her zaman mevcut olduğunu; tüm bu nedenlerle Çanakkale Liman İşletmesi'nin söz konusu üç şirkete limanda depo kurmaları ve buradan faaliyet göstermeleri karşılığında aylık 5.000 ABD Doları kira bedeli ödemeleri teklifinde bulunduğunu; ancak anılan şirketlerin halihazırda liman dışında kurdukları depolara önemli miktarda yatırım yaptıkları gerekçesiyle bu teklifi kabul etmediklerini; kendilerinin devletin bir düzenlemesi sonucu Kepez Limanı'na
150 gelerek ve önemli miktarda yatırım yaparak burada faaliyete geçtikleri için liman dışında faaliyet gösterme haklarının olduğunu belirttiklerini; bu çerçevede Çanakkale Liman İşletmesi'nin bahsi geçen üç şirketin limandaki faaliyetlerini 6 ay önce durdurduğunu; bunun sonucunda Düzkoç ve Falcon'un özelleştirme işleminin iptali ve Liman'ın kapatılması istemiyle yargı yoluna başvurduğunu; ABC'nin bu başvuruya katılmadığını; ABC ile Limanda depo kurulmasına yönelik görüşmelerinin devam ettiğini belirtmiştir.

Yetkili ayrıca, shipstore şirketlerine uyguladıkları fiyatlara ilişkin iddiaların da gerçeği yansıtmadığını; Liman'ın inşaatı esnasında Düzkoç, Falcon ve ABC'nin inşaatı üstlenen Kolin İnşaat'ın taşeronu olan firmaya shipstore hizmetleri için
160 aylık 100 ABD Doları kira bedeli ödediklerini; bu bedelin inşaatın devam ettiği ve henüz Liman tesisinin tam olarak kurulmadığı dönemde firmaların mevcut faaliyetlerini sürdürebilmelerine yardımcı olabilmek amacıyla uygulanmış olduğunu; Liman'ın faaliyete geçmesinden sonra Çanakkale Liman İşletmesi'nin aylık kira bedelini 2006 yılı için 800 ABD Doları, 2007 yılı için ise 1.250 ABD Doları olarak belirlediğini; Liman'da depo kiralayan Aksoy'un ise shipstore hizmetleri için 2007'de yıllık 60.000 ABD Doları ödediğini; Aksoy'un aynı dönemde freeshop hizmeti için yıllık ödemesinin 240.000 ABD Doları olduğunu; belirlenen bedellerin halihazırda aynı tipte hizmetlerin verildiği Zeyport Limanı'nda uygulanan bedellerin oldukça altında bulunduğunu ifade etmiştir.

170 **I.2.2. Aksoy İnşaat Turizm Sanayi ve Ticaret A.Ş. ile Yapılan Görüşme**

Şirket yetkilisi önaraştırma konusuna ilişkin olarak; Aksoy'un yaklaşık 15 yıldır freeshop mağazaları işlettiğini; shipstore faaliyetlerine ise ilk olarak Kepez Limanı'nda başladıklarını; Kepez Limanı'nda yaklaşık 2 yıldır freeshop ve shipstore hizmeti verdiklerini; ancak limana gelen yolcu sayısı az olduğu için ve Liman'daki faaliyetlerini finanse ettikleri diğer faaliyetleri sona erdiğinden freehop faaliyetlerini yaklaşık bir ay önce durdurduklarını; bunda Gümrük Kanunu'nda yapılan son değişiklikle getirilen şartların da etkili olduğunu; shipstore hizmetlerini limanın içinde yer alan depolarından yararlanarak bir ay öncesine kadar sürdürdüklerini; fakat bir aydır limandaki tüm faaliyetlerine son verdiklerini; Liman sahası dışındaki bir depoyu kiraladıklarını ve bu konuda Gümrük Müsteşarlığı'ndan gerekli izinlerin verilmesini beklediklerini; ancak Liman İşletmesi ile Liman dışındaki bir depoyu kullanarak Kepez Limanı'ndan shipstore hizmeti verip veremeyecekleri hususunu henüz görüşmediklerini; Kepez Limanı'nda yürütülen shipstore faaliyetlerinin kendileri açısından çok karlı olmadığını; Liman sahası dışındaki depoyu kullanmaları halinde Çanakkale şehir merkezinde yer alan Gümrük iskelesini kullanmayı planladıklarını; söz konusu iskele için aylık 25

08-58/933-377

ABD Doları ve gümrük çalışanlarının mesai ücretlerini ödemelerinin yeterli olduğunu belirtmiştir.

190 Yetkili son olarak, Çanakkale Liman İşletmesi ile 2007 yılı için 60.000 ABD Doları bedelli kira sözleşmesi yaptıklarını; 2008 yılının ilk 8 ayında shipstore hizmetlerinden (.....) YTL ciro elde ettiklerini ve Liman'da faaliyet gösterdikleri süre içerisinde liman işletmesi ile herhangi bir problem yaşamadıklarını ifade etmiştir.

I.2.3. Düzkoç Turizm İthalat ve İhracat A.Ş., Falcon Gümrüksüz Mağaza İşletmeciliği ve Tic. A.Ş. ve Abc Dış Ticaret A.Ş. ile Yapılan Görüşme

Düzkoç ve Falcon yetkilileri ve bu şirketlerin vekili ile ABC yetkililerinin konuya ilişkin olarak belirttikleri hususlar aşağıdaki şekildedir:

200 - Kepez Limanı'nda Düzkoç ve Falcon 2001, ABC ise bugünkü ortaklık yapısı ile Mart 2007'den itibaren hizmet vermektedir. Mevcut ortakların ABC'yi devraldığı tarihten birkaç ay sonra Liman İşletmesi ile şirketler arasında bazı problemler ortaya çıkmaya başlamıştır. İşletme tarafından 2007 yılı sonunda ABC, Falcon ve Düzkoç'un limandan yararlanamayacağına ilişkin bir yazı taraflara gönderilmiştir. Söz konusu karara ilişkin olarak herhangi bir gerekçe liman işletmesi tarafından bildirilmedi. Liman İşletmesi ile şirketler arasında herhangi bir güvenlik sorunu ya da fiyat anlaşmazlığı söz konusu değildir. Böyle bir problemin olması halinde liman işletmesi değil, limanda bulunan kolluk kuvvetleri yetkili olduğundan - bilindiği kadarıyla- liman işletmesinin bu konuda bir sorumluluğu bulunmamaktadır.

210 - ABC, Falcon ve Düzkoç kamu yetkililerinin 1999 yılında almış olduğu bir karar neticesinde faaliyetlerini bu bölgeye yönlendirerek, depolarını yaptırmıştır. Şirketler o dönemde kamu tarafından işletilmekte olan Kepez Limanı'nda herhangi bir problem yaşamaksızın faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Liman İşletmesi'nin özelleşmesi ile birlikte ilk olarak şirketlere kira bedeli olarak 10.000 ABD Doları teklif edilmiş, fakat valiliğin de olaya müdahalesi neticesinde kamu tarafından belirlenen tarifelerde dikkate alınarak (bağlama bedeli yaklaşık 56 ABD Doları olmasına rağmen) 100 ABD Doları tutarında kira bedeli üzerinden anlaşma sağlanmıştır. Akabinde kiralara önce 800 ABD Doları'na ve 2007 yılı itibarıyla ise 1.250 ABD Doları'na yükseltilmiştir. 2008 yılında ise herhangi bir gerekçe belirtilmeksizin anılan şirketlerin faaliyetleri durdurulmuş bulunmaktadır. Şirketler 220 bu durumun shipstore hizmeti ile birlikte aynı zamanda freeshop hizmeti de veren ve Liman'da deposu bulunması nedeniyle Liman İşletmesi'ne daha yüksek kira bedeli ödeyen Aksoy ile yapılan bir anlaşmadan kaynaklanıyor olabileceğini düşünmektedirler.

230 - Falcon, Düzkoç ve ABC bu sene itibarıyla faaliyetlerine Çanakkale ili içerisindeki Gümrük İskelesi'nden devam etmektedir. Fakat bu durum maliyetlerin arttırmasına neden olmasının yanı sıra bazı güvenlik risklerini de beraberinde getirmektedir. Kepez Limanı'nın kullanılmamasının satışlardaki etkisini net olarak söylemek henüz mümkün değildir. Fakat gemi ile buluşma noktasına gitmek için kat edilmesi gereken mesafenin artması (daha önce 20 ila 25 dakikada gemilerle buluşma noktasına ulaşmak mümkünken, bu süre yaklaşık 2,5 saate çıkmıştır) nedeniyle bazı gemilere hizmet verilememesi, müşteri kaybetmemek için başka

08-58/933-377

teknelerin kiralanması ve malların şehir ile depo arasındaki taşımalarından kaynaklanan maliyetler nedeniyle şirketlerin ciddi kaybı bulunmaktadır.

Öte yandan, ABC yetkilisi, kendilerine Falcon ve Düzkoç'un Rekabet Kurumu'na başvurmasının akabinde Liman İşletmesi tarafından Liman'da faaliyette bulunmalarının mümkün olduğunun bildirilerek, görüşme talebinde bulunulduğunu ve ABC'nin şartlarının İşletme'ye yazılı olarak bildirilmesinin teklif edildiğini; ancak kendilerinin diğer iki firma ile birlikte mağdur durumda bulduklarından bu şekilde bir anlaşmayı uygun görmediklerini belirterek gerek bu konuda gerekse daha önce yapılan kira ödemeleri ile ilgili olarak Liman İşletmesi ile yapılan herhangi bir sözleşme bulunmadığını; kira bedellerinin bugüne kadar liman işletmesi tarafından kendilerine gönderilen yazılarda belirtilen fiyatlar üzerinden ödendiğini ifade etmiştir.

J. GEREKÇE ve HUKUKİ DAYANAK

Çanakkale Boğazı'ndan geçiş yapan gemilere içki ve sigara satışı yaparak shipstore hizmeti veren Falcon ve Düzkoç teşebbüslerinin vekilleri tarafından yapılan başvuruda yer alan iddialar, asıl olarak, Çanakkale Liman İşletmesi'nin Aksoy dışındaki diğer üç teşebbüsün limandan yararlanma hizmet bedellerini ciddi oranda arttırmak aşırı fiyat uygulamak ve 2008 yılından itibaren söz konusu üç teşebbüsün liman hizmetlerinden yararlanmasına izin vermemek suretiyle 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesini ihlal ettiğine ilişkindir. Çanakkale Liman İşletmesi'nin hakim durumunu kötüye kullandığına ilişkin iddiaların yanı sıra şikayet dilekçesinde, Liman İşletmesi'nin 4054 sayılı Kanun'u ihlal eden söz konusu uygulamalarının bir diğer shipstore hizmeti veren teşebbüs olan Aksoy'un lehine olduğu belirtilerek, Çanakkale Liman İşletmesi ile Aksoy arasında 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal eden bir anlaşmanın olabileceği ifade edilmiştir.

J.1. 4054 sayılı Kanun'un 4. Maddesi Çerçevesinde Yapılan Değerlendirme

Çanakkale Boğazı'ndan transit geçiş yapan gemilere yönelik shipstore hizmeti veren Düzkoç, Falcon, ABC ve Aksoy teşebbüsleri aynı zamanda freeshop işletmeciliği ile de iştigal etmekte olup, bu teşebbüslerden sadece Aksoy'un Kepez Limanı'nda antrepo, depo ve satış alanı gibi çeşitli alanlar kiralamak suretiyle freeshop işletmeciliğine yönelik yatırımları bulunmaktadır. 2007 yılından itibaren Kepez Limanı'nda faaliyette bulunan Aksoy, 2007 yılında freeshop işletmeciliği ve shipstore hizmetlerine yönelik olarak Çanakkale Liman İşletmesi'ne 240.000 ABD Doları öderken, limana gelen ro-ro ve yolcu gemisi sayısının beklentilerin altında kalması nedeniyle 2008 yılında limandaki freeshop işletmeciliği faaliyetlerine son vermiş ve kira bedeli olarak Liman İşletmesi'ne yıllık 60.000 ABD Doları ödeme yapmıştır. Dört teşebbüs Kepez Limanı'nı sadece 2007 yılında birlikte kullanmış, 2008 yılından itibaren ABC, Düzkoç ve Falcon Çanakkale Şehir Limanı'nı kullanmaya başlamıştır. 2008 yılı Ağustos ayından itibaren Kepez Limanı'ndaki shipstore faaliyetlerini sonlandıran Aksoy, daha ucuz olması nedeniyle Çanakkale ili şehir merkezinde bir depo kiralamış olup, faaliyetlerini Çanakkale Şehir Limanı'ndan sürdürmeyi planlamaktadır.

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi'nin birinci fıkrasında, "belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte

280 olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemlerinin hukuka aykırı ve yasak” olduğu belirtilerek rekabeti bozucu nitelikteki anlaşmalar yasaklanmıştır. Shipstore hizmetlerine yönelik liman hizmetleri pazarında yürütülen önaraştırma sürecinde raportörlerce taraf teşebbüslerde yapılan incelemelerde, Çanakkale Liman İşletmesi ve Aksoy arasında ABC, Falcon ve Düzkoç’un faaliyetlerini engellemeye, kısıtlamaya ve bozmaya yönelik yapılmış herhangi bir anlaşma tespit edilememiştir. Aksine, dosya mevcudu bilgilerden, Aksoy’un shipstore hizmetlerine ilişkin olarak Kepez Limanı’ndaki faaliyetlerini Ağustos 2008’den itibaren durdurduğu ve gerekli izinlerin tamamlanması sonrasında faaliyetlerine Çanakkale Şehir Limanı’ndan devam etmeyi planladığı anlaşılmıştır.

290 **J.2. 4054 sayılı Kanun’un 6. Maddesi Çerçevesinde Yapılan Değerlendirme**

Şikayet dilekçesinde; Kepez Limanı’nın Çanakkale Boğazı’ndaki buluşma noktasına diğer liman ve iskelelere göre daha yakın mesafede olması ve emniyet ile gümrük muhafaza memurlarının limanda 24 saat görev yapıyor olmaları nedeniyle Çanakkale Boğazı’ndaki shipstore hizmetleri açısından Kepez Limanı’nın işletme hakkını elinde bulunduran Çanakkale Liman İşletmesi’nin hakim durumda bulunduğu belirtilmiştir. Bu çerçevede başvuruda, Çanakkale Liman İşletmesi’nin ilk olarak Düzkoç, Falcon ve ABC’nin limandan yararlanmak üzere ödediği ücretleri ciddi oranda arttırarak aşırı fiyat uygulamak ve 2008 yılı itibarıyla söz konusu üç şirketin Liman’daki faaliyetlerine herhangi bir gerekçe göstermeksizin son vermek suretiyle hakim durumunu kötüye kullandığı iddia edilmiştir.

300 Hakim durumun kötüye kullanılıp kullanılmadığının tespitinin ilk aşamasını şikayete konu teşebbüsün ilgili pazarda hakim durumda olup olmadığının belirlenmesi oluşturmaktadır. 4054 sayılı Kanun’un tanımlar başlıklı 3. maddesinde hakim durum; “Belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü” şeklinde tanımlanmaktadır. Söz konusu tanımdan da anlaşılabilirliği üzere, hâkim durumdaki bir teşebbüsün, piyasadaki bağımsız hareket ederek etkin rekabeti 310 önleyici gücü veya yeteneği olduğu varsayılmakta ancak, bir teşebbüsün hakim durumda bulunması, o piyasada rekabetin hiç oluşmaması anlamına gelmemektedir. Başka bir deyişle, piyasada tekel konumunda tek bir teşebbüsün bulunmasının, teşebbüsün müşterilerinden bağımsız hareket edebilme yeteneğine sahip olabileceği anlamına geldiği kabul edilmemektedir. Bu noktada önem arz eden bir diğer husus ise hakim durumun varlığının rekabet hukuku yönünden ihlal olarak kabul edilmediği ancak bir piyasada hakim durumda olan teşebbüse bazı özel sorumluluklar yüklediğidir. Bu bağlamda, Çanakkale Liman İşletmesi’nin Çanakkale Boğazı’ndaki shipstore hizmetlerine yönelik liman hizmetleri pazarında hakim durumda olup olmadığına ilişkin değerlendirme pazarın özellikleri, 320 teşebbüsün sahip olduğu dikey bütünlük ve pazardaki potansiyel rekabet çerçevesinde yapılmıştır.

Dosya konusu olayda Falcon, Düzkoç, ABC ve Aksoy Çanakkale Boğazı’ndan transit geçen gemilere Kanlıdere ve Karanfil Fenerlerini birleştiren hattın güneyinde motorlar aracılığıyla gümrüksüz alkollü ve alkolsüz içecekler ile tütün mamulleri satışı yapmaktadır. Gemilere verilen bir tür freeshop hizmeti olarak

08-58/933-377

değerlendirilebilecek söz konusu shipstore hizmetlerinde, gümrüksüz malların saklandığı depoların ve gümrüksüz malları gemilere götüren hizmet teknelerinin sahip olması gereken standartlar Gümrüksüz Satış Mağazaları Yönetmeliği'nde düzenlenmiştir. Shipstore hizmeti veren teşebbüslerin kullandığı hizmet tekneleri esasen boğazlarda geçerli olabilen şiddetli rüzgâr ve akıntı gibi çeşitli doğa koşullarında teknelere seyir imkânı sağlayabilecek şekilde güçlendirilmiş motorlardır. Dolayısıyla, söz konusu hizmet teknelerinin bir iskeleye yanaşabilmesi açısından herhangi bir draft ve/veya iskele uzunluğu şartına gereksinim duyulmamaktadır. Gümrük Müdürlüğü'nün ilgili yasal mevzuatları doğrultusunda gerekli denetim ve kontrolleri yapmasına imkân sağlayabilecek herhangi bir iskele teknik olarak shipstore hizmetinin verilmesine yönelik liman hizmetlerini sağlamak açısından yeterli olabilecektir. Nitekim söz konusu olayda, şikayet sahibi teşebbüsler 2008 yılı boyunca Kepez Limanı hizmet vermeye başlamadan önce de kullandıkları Çanakkale Şehir Limanı'nı kullanmak suretiyle gemilere shipstore hizmeti vermeye devam edebilmişlerdir. Benzer bir biçimde, shipstore hizmetleri için 2007 yılından 2008 yılı Ağustos ayına kadar liman sahası içerisindeki depolarını ve limanı kullanan Aksoy da, bu tarihten itibaren faaliyetlerini Şehir Limanı'nda sürdürmeyi planlamaktadır. Bu da -Çanakkale Gümrük Müdürlüğü'nün hemen önünde bulunan ve hizmet tekneleri tarafından kullanımını engelleyebilecek herhangi bir teknik (draft, iskele boyu, vb.) ve yasal (gümrük elemanı eksikliği, güvenlik, vb.) kısıt olmayan- Şehir Limanı'nın buluşma noktasına ve depolara olan uzaklığı dolayısıyla maliyetleri yükseltmesi nedeniyle, Kepez Limanı'nın shipstore hizmetinin verilebilmesi için tek alternatif olduğu yönündeki iddiaların tek başına hakim durum tespiti açısından yeterli olmadığını göstermektedir.

Diğer taraftan, shipstore hizmetlerine yönelik liman hizmetleri pazarında hizmet teknelerinin kullanacağı iskelelerin sahip olması gereken herhangi bir teknik özellik bulunmadığından, gerekli gümrük denetim ve kontrolünün yapılabilmesi halinde Çanakkale Boğazı'nda bulunan diğer iskeleler (Gelibolu Belediye İskelesi, Karabiga Belediye İskelesi, Bozcaada Liman İskelesi ve Gökçeada Liman İskelesi, vb.) de potansiyel rakip olabilecektir.

Hakim durumun değerlendirilmesinde dikkate alınabilecek hususlardan bir diğeri ise hakim durumu sorgulanan teşebbüsün yapısal olarak dikey entegrasyonunun olup olmamasıdır. Çanakkale Liman İşletmesi'nin hizmet vermeye başladığı 2006 yılından itibaren ro-ro, yolcu ve yük gemilerine yönelik çeşitli liman hizmetleri vermesine rağmen son dönemde faaliyetlerini ağırlıklı olarak katı ve sıvı atık alım hizmetlerine yönlendirdiği tespit edilmiş olup, teşebbüs hâlihazırda shipstore hizmeti vermemektedir.

Bu çerçevede, pazarın özellikleri ve ilgili pazarda gerek mevcut gerekse potansiyel rekabetin varlığı dikkate alındığında, Çanakkale Liman İşletmesi'nin ilgili pazarda hakim durumda bulunmadığı neticesine varılmıştır.

K. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve dosya kapsamına göre; başvuru konusu iddialar ile ilgili

370

08-58/933-377

olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına ve Őikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.